

Alexander Gwilt, *Kolaborace a odboj na okupovaném ostrově Jersey během druhé světové války* (Bakalářská práce, Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií, Praha: 2019).

Posudek vedoucího práce

Mgr. et Mgr. Petr Wohlmuth

Autor se ve své bakalářské práci zabývá problematikou okupace, odboje a kolaborace na Normanských ostrovech, konkrétně ostrovu Jersey, během II. světové války v letech 1940-1945. Jeho práce si klade nesnadný úkol, to jest přinést jiné porozumění problematice odboje a kolaborace na Jersey a polemizovat s textem Madeleine Bunting, který se této problematice věnoval kvazi-sociologickým, metodologicky problematickým stylem a dodnes je pro vnímání specifického případu okupace Normanských ostrovů velmi vlivný. Autor polemizuje s hypotézou, že okupace Normanských ostrovů byla cíleně benevolentní ve smyslu vytvoření modelu pro budoucí okupaci Británie a vyvolala rozsáhlou kolaboraci místních obyvatel s nacistickými úřady a snaží se přijít s vlastním konceptem.

Práce je dobře ukotvená teoreticky i metodologicky a autor si je vědom nutnosti kritického přístupu k pramenům i sekundární literatuře. Pracuje se širokým spektrem relevantní odborné literatury a řadou pramenů orálně historické i institucionální povahy, schraňovaných v Jersey Archives. Oceňuji zejména autorovu schopnost nahlédnout nutnost kritického přístupu k pramenům orálně-historické povahy a problematice kolektivní paměti (zejména str. 18-21), což bohužel často nebývá zvykem ani na magisterském stupni u studujících, kteří se orální historií explicitně zabývají.

Přestože autor má k Normanským ostrovům osobní vazby, dobře reflektuje své postavení a udržuje odstup. Autor se dobře pohybuje v odborné literatuře, je si vědom, že řada relevantních titulů vznikla v návaznosti na veřejnou polemiku po vydání knihy Madeleine Bunting, která ostrovany označila za národ kolaborantů.

Autor nachází mezeru v metodologii dosavadní literatury, a to, že téměř žádný z textů primárně nepoužil komparativní perspektivu a neprovedl analytické srovnání podmínek okupace a odboje v kontinentální Evropě a podmínek na izolovaném prostoru Normanských ostrovů. Autor následně zkoumá koncept kolaborace a prokazuje znalost širšího spektra relevantní literatury (zejména Paxton, Hoffman nebo Deák). Klade si pak otázku, jakým způsobem obyvatelé Jersey interagovali jako jednotlivci i skrze své předválečné samosprávné instituce s okupačními úřady.

Autor analyzuje formu těchto vztahů, například vztahy ekonomické, vztahy, související se zajištěním potravinových přidělů, následně vztahy vojáků okupačních sil s místními ženami, které se staly jejich více či méně příležitostnými partnerkami. Autor dále zkoumá složitou strukturu arbitráže a intervence ze strany místních úřadů (např. bailiffa), jejichž politiku stíhat přestupky proti okupačním nařízením podle jerseyského práva a dosáhnout vyjmutí přestupníků z nacistické vojenské jurisdikce chápe autor jako použití tzv. konceptu „štitu“ a nepřímou ochranu místních občanů, neboť sankce udělované bailiffem nepřesahovaly kratší dobu vězení, na které byla navíc k jeho malé kapacitě dlouhá čekací listina. Tímto způsobem autor dovozuje, že místní úřady hrály roli mediátora, zabránily vykonání několika

trestů smrti, nepřímo podporovaly obstrukční chování obyvatel a pasivní formy odporu a zmiňuje některé případy přímých intervencí, například zabránění transportu pacientů Jersey Mental Hospital do německých vyhlazovacích táborů.

Autor také rozebírá „operační“ nebo spíše militárně mechanickou rovinu možného odboje na Jersey a dospívá k závěru, že malý rozměr ostrova, vysoký počet přítomných nacistických vojáků a zvláštní režim, panující na ostrovech z důvodu stavby opevnění Atlantického valu, prakticky zabránil ozbrojené formě odboje, jaká byla typická pro mnoho zemí kontinentální Evropy, například Francii nebo Itálii. Takový odboj by byl extrémně riskantní a z vojenského hlediska odsouzený k neúspěchu.

Autor následně analyzuje formy pasivního odboje, „*go-slow*“ postoje (str. 35), typického pro chování místních obyvatel k okupačním silám. Na příkladu Jersey Communist Party analyzuje, že i skupina, odhodlaná k aktivnímu odboji, nakonec přijala vzhledem k panujícím podmínkám metody pasivní. Dokládá také případy ostrovanů, deportovaných do koncentračních táborů za pomoc dezertérům z nacistických ozbrojených sil, nebo celou sérii útěků z ostrovů, kdy místní mladí muži poté nastupovali do britské armády. V samostatném oddíle analyzuje také židovskou otázku a způsob, jakým se ostrovní úřady stavěly k nařízeným deportacím.

Celkově kladně hodnotím klidný analytický tón práce a schopnost z odstupů se zabývat emocemi a hodnotovými postoji nabitým problémem. Autor dochází na základě studia pramenů a sekundární literatury k závěru, že takto specifický případ okupace během II. světové války není možné nahlížet pomocí makro-konceptů odboje a kolaborace, které vznikly během zkoumání situace v kontinentální Evropě. Autor dospívá k závěru, že vzhledem k mnoha determinujícím faktorům (str. 46-47) je třeba uplatnit při zkoumání odboje a kolaborace na Jersey pomyslný jemnější analytický rastr. Většinový postoj obyvatel Jersey nelze podle něj označit jako kolaboraci, ale jako svérázný obstrukční pasivní odboj.

Autorova práce splňuje požadavky, kladené na bakalářskou práci na FHS UK. Oceňuji jeho schopnost pracovat se širokým spektrem pramenů a sekundární literatury, jeho reflexivitu a úspěšnou snahu o hodnotový odstup navzdory svého druhu osobnímu vztahu k předmětu práce.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit stupněm **výborně**.

V Praze, 3. 6. 2019

Mgr. et Mgr Petr Wohlmuth